

בתולה נשאת פרק ראשון כתובות

כי תניא ההיא בברכת המזון. פי' קונטרס להטטרף עם ז' לזימון שהרי הוא חייב בכל המצות ואין נראה לר"י דל"כ לא אחא לאשמועינן אלא דחייב במצות והוה ליה למימר בהדיא דחייב במצות ועוד דל"כ מאי פריך ליה מצרכת אכלים בעשרה ואין אכלים מן המנין דקאמר זרכה בשורה מי איכא אלא ע"כ היינו זרכת המזון והדקן קושיא לדוכתין דקתני ואכלים מן המנין ואוקמינן בזרכת המזון ולפירש הקונטרס לא קשיא מידי דכי קתני ואכלים מן המנין היינו להטטרף לזימון ולומר נצרך שאכלנו משלו אכל זרכת אכלים שמזרכים בזרכת המזון קאמר רבי יוחנן דלזינו מן המנין לכך נריך לפרש כי תניא ההיא בזרכת המזון היינו זרכת אכלים שבזרכת המזון מאכן משמע זרכת אכלים שבזרכת המזון לא הוה אלא בעשרה מדסליק אדעתיה דמקשן דאיידי בזרכת אכלים שבזרכת המזון וקאמר בעשרה והוה נחא ליה זכאי אי לאו משום דקתני לעיל בזכריה ואכלים מן המנין אס כן נריך עשרה:

תורה אור השלם

1. וְיָרָא יְיָ וַיִּחַץ מַכְעַס בְּגוֹי וּבְנֵי: דברים לב יט
2. על כן על בחוריו לא ישמח אדני ואת יתמי ואת אלמנותי לא ירחם כי כלו חנה ומרע וכל פה דבר בקלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה: ישעיה ט טז
3. לולי יי צבאות הויתר לנו שרדי במעט בסדום וזינו לעמדה דמינה: ישעיה א ט
4. שמעו דבר יי קציתי סדום האזינו תורת אלהינו עם עמיה: ישעיה א ט
5. כי ידעתיו למען אשר יצהה את בני ואת ביהוה אחריו ושמרו דרך יי לעשות צדקה ומשפט למען הביא יי על אברהם את אשר דבר עלי: בראשית יח יט

זכרת המזון. להטטרף לג' לזמן עליו שהרי הוא חייב בכל המצות: **בשורה.** כשהיו חוזרין מן הקבר היו עושין שורה קצבי האכל לנחמו ומושיבין אותם והן עומדים קצבי ואמרי' בסנהדרין (דף יע.) אין שורה פחות מי': **זכרה.** כשמזכרין את האכל סעודה ראשונה משל אחרים כדאמרינן זמועד קטן (דף ס:) היו מזכרין אותו זכרה ומזכרין שם זרכת אכלים כדמפרש לקמיה זרון מנחם אכלים: **אמר ליה.** למתורגמניה: **כל קציל יוקא.** לנגד המאורע דברים ניחומים על מיתת הילד: **וירא ה'.** מה עשו אבות: **וינאץ מעכס.** שהכעיסוהו וגרמו לו לפקוד על זניהם וזנותיהם: **ואיס דאמרי.** לא תינוק היה המת אלא בחור היה והך קרא אמר על בחוריו וגו': **של ע' שנה.** ועוד דריש כמו ועד עולמו של אדם נטויה נהפכת מטוב לרע: **אחא נחומי לעורי מלער ליה.** בזמניה. מוכיחו על פניו שזכריל עונו מת זנו: **חשיב אס לאתפוסו אדרה.** חשבו אמה למעלה לתופסן ואת זנין זעון הדור דקי"ל זומן שזדקיס זדור זדקיס נתפסס על הדור שנאמר וממקדשי תחלו (יחזקאל ט): **האל הגדול ברוב גודלו.** זכרון פתח זה זרון אמה ה' אלהינו מלך העולם האל הגדול וכו': **אחינו המיוגעיס כו.** זרכה הסמוכה לזכרתה היא וכן סדורות על הסדר: **זאכל הוה טנו לזכסם לחקור זאס זאס עומדס לעד.** שהכל מתים ולא זכבו יותר מדאי: **משסה ראשונים ימא.** משסה ראשונים הוה: **זכריסו של אכרהס.** שגמל חסדים דכתיב (בראשית כח) ויטע אשל ר"ת אכילה שמה ליה ה': **עשרה כוסוס.** להרבות לו בשמה כדכתיב (משלי ל) תנו שכר לאוזד ויין למרי נפש: **קודס אכילה.** שהיו רגילין להמשיך פרפראות לפני סעודה כגון כוסין וסופגנין ואיסקריטין וזאוחס פרפראות משקין לאכל ג' כוסות: **אחד כנגד הון.** על כל זרכה שמה הכוס ומחגיג לו אחר: **כנגד חוני העיר.** תקנו להס זרכה עליו לפי שהיו שמי העיר להתעסק זמתים וזשאר זרכי זיבור: **פרנסי העיר.** שהיו עשירים מצדוים ממונס לקבורת עניים: **כנגד כהמ'ק.** תקנו עליו זרכת ניחומים שינחמנו המקוס זכניינו מאכלנו שאנו מתאכלים עליו כעל מת: **כנגד ר"ג.** לקמן מפרש: **ליושנה.** עשרה כוסות: **הואס המס.** שהיו קוצרים אותו זכלים יקרים כגון שיראין וסרקות: **זלרדא זר זוח.** זגד קננוס שאינו שוה אלא דינר: האומר

6. מנילה כג.
7. [מוספתא מנילה פי"ג].
8. שבת דף לג. (ד) זכרות יט. כ. ע"ש. (ח) ס"א א"ט. (ו) שמחות פי"ד [מסכת ס"א]. (ז) מ"ק (ח) [מוספתא מנה פי"ט]. (ט) [מ"ג הערוך זכרה ועין כ"מ נא. דליתא זכריהא ופרש"י זגדי קננוס אכל בשאלמות אחא זלרדא כדאחא לפיטן]. (ט) כס"א נוסף: על האין. (י) כס"א נוסף: שהן ע' שנה דכתי' ימי שנותינו בהם שבעים שנה. (ל) [שבת לג.]. (מ) [ע"פ רש"י סוטה י. ד"ה פומקן].

גליון הש"ס

נב' כל המבטל פיו. עיין ט"ז ו"ד רס"י קכד:

הגהות הגר"א

[א] נב' (אחד כנגד הון כו) עד הטוב והמטיב מל"מ (ואפשר דהס כנגד ד' זכרות האמורים למעלה פתח ואמר כו) ואולי על כל כוס אומר זרכה ה'.

מוסף רש"י

הכל יודעין כלה למה נכנסה לחופה. ולא האריך אדם לפרש למה נכנסה והמגבל פיו זכך אפילו כו' (שבת לג.).

כי תניא ההיא בברכת המזון. פי' קונטרס להטטרף עם ז' לזימון שהרי הוא חייב בכל המצות ואין נראה לר"י דל"כ לא אחא לאשמועינן אלא דחייב במצות והוה ליה למימר בהדיא דחייב במצות ועוד דל"כ מאי פריך ליה מצרכת אכלים בעשרה ואין אכלים מן המנין דקאמר זרכה בשורה מי איכא אלא ע"כ היינו זרכת המזון והדקן קושיא לדוכתין דקתני ואכלים מן המנין ואוקמינן בזרכת המזון ולפירש הקונטרס לא קשיא מידי דכי קתני ואכלים מן המנין היינו להטטרף לזימון ולומר נצרך שאכלנו משלו אכל זרכת אכלים שמזרכים בזרכת המזון קאמר רבי יוחנן דלזינו מן המנין לכך נריך לפרש כי תניא ההיא בזרכת המזון היינו זרכת אכלים שבזרכת המזון מאכן משמע זרכת אכלים שבזרכת המזון לא הוה אלא בעשרה מדסליק אדעתיה דמקשן דאיידי בזרכת אכלים שבזרכת המזון וקאמר בעשרה והוה נחא ליה זכאי אי לאו משום דקתני לעיל בזכריה ואכלים מן המנין אס כן נריך עשרה:

א"ל כי קאמר ר' יוחנן ברחבה. אי גרסינן אלא משמע דהיא דלעיל נמי מעמיד זכרה ותימה למה הוזכרו תרי מילי דר' יוחנן היא דלעיל והך זכרין לומר דחא מכלל זכרתה אמר היא דלעיל מכלל דך אכל אי ל"ג אלא נחא דלעיל איידי זכרה והכא זכרה זל פניס חדשות ומימרא שליטת של רבי יוחנן הורכך להשמיענו דזפניס חדשות אין אכלים מן המנין ואי נקט היא ה"א איפכא דוקא מיוס ראשון ואיך אכל זיוס ראשון שייכי טפי ומזרכים לה זלל י': האומר

זכרת המזון. להטטרף לג' לזמן עליו שהרי הוא חייב בכל המצות: **בשורה.** כשהיו חוזרין מן הקבר היו עושין שורה קצבי ואמרי' בסנהדרין (דף יע.) אין שורה פחות מי': **זכרה.** כשמזכרין את האכל סעודה ראשונה משל אחרים כדאמרינן זמועד קטן (דף ס:) היו מזכרין אותו זכרה ומזכרין שם זרכת אכלים כדמפרש לקמיה זרון מנחם אכלים: **אמר ליה.** למתורגמניה: **כל קציל יוקא.** לנגד המאורע דברים ניחומים על מיתת הילד: **וירא ה'.** מה עשו אבות: **וינאץ מעכס.** שהכעיסוהו וגרמו לו לפקוד על זניהם וזנותיהם: **ואיס דאמרי.** לא תינוק היה המת אלא בחור היה והך קרא אמר על בחוריו וגו': **של ע' שנה.** ועוד דריש כמו ועד עולמו של אדם נטויה נהפכת מטוב לרע: **אחא נחומי לעורי מלער ליה.** בזמניה. מוכיחו על פניו שזכריל עונו מת זנו: **חשיב אס לאתפוסו אדרה.** חשבו אמה למעלה לתופסן ואת זנין זעון הדור דקי"ל זומן שזדקיס זדור זדקיס נתפסס על הדור שנאמר וממקדשי תחלו (יחזקאל ט): **האל הגדול ברוב גודלו.** זכרון פתח זה זרון אמה ה' אלהינו מלך העולם האל הגדול וכו': **אחינו המיוגעיס כו.** זרכה הסמוכה לזכרתה היא וכן סדורות על הסדר: **זאכל הוה טנו לזכסם לחקור זאס זאס עומדס לעד.** שהכל מתים ולא זכבו יותר מדאי: **משסה ראשונים ימא.** משסה ראשונים הוה: **זכריסו של אכרהס.** שגמל חסדים דכתיב (בראשית כח) ויטע אשל ר"ת אכילה שמה ליה ה': **עשרה כוסוס.** להרבות לו בשמה כדכתיב (משלי ל) תנו שכר לאוזד ויין למרי נפש: **קודס אכילה.** שהיו רגילין להמשיך פרפראות לפני סעודה כגון כוסין וסופגנין ואיסקריטין וזאוחס פרפראות משקין לאכל ג' כוסות: **אחד כנגד הון.** על כל זרכה שמה הכוס ומחגיג לו אחר: **כנגד חוני העיר.** תקנו להס זרכה עליו לפי שהיו שמי העיר להתעסק זמתים וזשאר זרכי זיבור: **פרנסי העיר.** שהיו עשירים מצדוים ממונס לקבורת עניים: **כנגד כהמ'ק.** תקנו עליו זרכת ניחומים שינחמנו המקוס זכניינו מאכלנו שאנו מתאכלים עליו כעל מת: **כנגד ר"ג.** לקמן מפרש: **ליושנה.** עשרה כוסות: **הואס המס.** שהיו קוצרים אותו זכלים יקרים כגון שיראין וסרקות: **זלרדא זר זוח.** זגד קננוס שאינו שוה אלא דינר: האומר

האבל שלשה קודם אכילה כדי לפתוח את בני מעיו שלשה בתוך אכילה כדי לשרות אכילה שבמעיו וארבעה לאחר אכילה וא' אחד כנגד הון ואחד כנגד ברכת הארץ ואחד כנגד בונה ירושלים ואחד כנגד הטוב והמטיב הוסיפו עליהם ארבעה אחד כנגד חוני העיר ואחד כנגד פרנסי העיר ואחד כנגד בית המקדש ואחד כנגד רבן גמליאל התחילו היו שותין ומשתכרין החזירו הדבר ליושנה מאי רבן גמליאל דתניא בראשונה היתה הוצאת המת קשה לקרוביו יותר ממיתתו עד שהיו מניחים אותו ובורחין עד שבא רבן גמליאל ונהג קלות בעצמו והוציא והוה ככלי פשתן ונהגו יכל העם אחריו להוציא בכלי פשתן אמר רב פפא והאידינא נהוג עלמא אפילו בצרדא בר זוא: אמר רבי אלעזר האומר